

جنبش نوبسترسازی

در مطالعات برنامه درسی

(جهت گیری نظری و دستاوردهای عملی)

تلاش برای توسعه زیست بوم های رشته برنامه درسی

www.ketab.ir

به کوشش:

دکتر کورش فتحی واجارگاه و همکاران

استاد دانشگاه شهید بهشتی

سرشناسه	:	فتحی واجارگاه، کورش، ۱۳۴۶ -
عنوان و نام پدیدآور	:	جنبش نویسترسازی در مطالعات برنامه درسی (جهت گیری نظری و دستاوردهای عملی) تلاش برای توسعه زیست بوم های رشته برنامه درسی / مولف کورش فتحی واجارگاه و همکاران
مشخصات نشر	:	تهران: علم استادان، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	:	۶۱۶ ص.
شابک	:	978-622-6361-13-2
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبای مختصر
موضوع	:	مطالعات برنامه درسی
موضوع	:	نویسترسازی برنامه درسی
موضوع	:	الگوهای برنامه ریزی درسی
یادداشت	:	فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی: http://opac.nlai.ir قابل دسترسی است
رده بندی کنگره	:	۱۳۹۹ ج۳ / ن۸ / PN۲۳۸
رده بندی دیویی	:	۹۳۶/۰۴
شماره کتابشناسی ملی	:	۶۴۶۹۵۱

جنبش نویسترسازی در مطالعات برنامه درسی (جهت گیری نظری و دستاوردهای عملی)
 تلاش برای توسعه زیست بوم های رشته برنامه درسی

تألیف: دکتر کورش فتحی واجارگاه و همکاران
 صفحه آرای: انتشارات علم استادان
 ناشر: انتشارات علم استادان
 نوبت چاپ: اول/ ۱۳۹۹
 تیراژ: ۱۱۰۰ نسخه
 لیتوگرافی: پباختر
 چاپخانه: مهر
 صحافی: مهر
 شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۳۶۱-۱۳-۲
 قیمت:

۱۵۰۰۰ تومان

کتابخانه ملی ایران

کتابخانه ملی ایران

دفتر انتشارات: میدان انقلاب، خیابان انقلاب، پلاک ۱۳۴۸، طبقه ششم، انتشارات علم استادان.
 شماره تماس: ۰۶۶۴۱۸۴۵۷، ۰۶۶۴۱۸۴۹۳، ۰۵۹۷۵۷۲۷ و ۰۹۱۰-۵۹۷۵۷۲۷.
 فروشگاه: میدان انقلاب، خ انقلاب، پلاک ۱۳۴۸، همکف، کانون اندیشه.
 شماره تماس: ۰۶۶۴۰۵۴۴۸، ۰۶۶۴۰۹۹۵۲، ۰۶۶۴۰۹۹۸۲ و ۰۵۹۷۵۷۲۷-۰۹۱۰.

پیشگفتار

رشته مطالعات برنامه درسی به عنوان حوزه‌ای از تعلیم و تربیت که بیش از یک قرن از تولد رسمی آن می‌گذرد، در ممالک مختلف جهان رشد و توسعه چشم‌گیری پیدا کرده است و طیف وسیعی از تلاش‌ها و ابتکارات مصروف تبیین نظریه‌ها، الگوها و رویکردهایی شده است که اگر چه نگاهی محلی و موقعیتی داشته‌اند اما جلوه و نمودی جهانی پیدا کرده‌اند. رشته مطالعات برنامه درسی در ایران در طی چند دهه اخیر به عنوان یک حوزه مطالعاتی جدید در مقایسه با سایر حوزه‌های مرتبط با تعلیم و تربیت رشد بی‌نظیری را از نقطه توسعه رشته در محافل و مجامع دانشگاهی و علمی داشته است و تعداد قابل توجهی از سرمایه‌های فکری و نسل علمی و توانمند در این رشته در حال تحصیل و یا فارغ‌التحصیل شده‌اند.

علیرغم توسعه رشته در محافل علمی و توسعه منابع انسانی متخصص در حوزه مطالعات برنامه درسی متأسفانه کارآیی و اثر بخشی رشته بواسطه فقدان ارتباط نظام‌دار بین دانشکده‌های علوم تربیتی و نظام آموزش و پرورش کشور، عدم استقبال از فعالیت، ورود، مشارکت و همکاری فارغ‌التحصیلان و متخصصان مطالعات برنامه درسی در تصمیمات و مطالعات مرتبط در سطح مدارس و نظام آموزشی و... باعث دوگانگی و جدا شدن نظام تربیت نیروی انسانی و نظام آموزشی گردیده است.

صرف نظر از اینکه نظام آموزشی چه خسارت‌هایی بواسطه عدم استفاده از فارغ‌التحصیلان این رشته در سطح مدارس، مناطق آموزشی و دفاتر محلی متحمل می‌شود و چه ظرفیت‌ها و امکاناتی در این زمینه برای اعتلای فرزندان این مرز و بوم در مدارس نادیده گرفته می‌شود، وضعیت موجود از یکسو موجب سرخوردگی فارغ‌التحصیلان این رشته و از سوی دیگر نیز کند شدن بسترهای نظریه پردازی و رشد و بسط تئوری و عمل این رشته در کشور می‌شود. موانع موجود بر سر راه حضور، مطالعه و نقش آفرینی صاحب‌نظران، فارغ‌التحصیلان و دانشجویان این رشته اثرگذار در محافل تصمیم‌گیری برنامه درسی و آموزش کشور عملاً طراوت، پویایی و اثر بخشی رشته را به چالش کشیده است و استفاده از الگوهای تعریف شده در سایر ممالک در ایران را زیر سؤال برده است.

آموزش و پرورش به عنوان سرزمین یا زیست بومی اصلی رشته مطالعات برنامه درسی همواره ضروری‌ترین و مهم‌ترین بستر نظریه و عمل برنامه درسی است، انسداد مطالعات برنامه درسی و جریان نداشتن نوعی تعامل بین حوزه مطالعات برنامه درسی و نظام آموزشی به عنوان یک آسیب جدی برای رشته و مدارس بوده و اکثراً در مقام حرف و شعار، این مشکل از سوی

برخی از مدیران بلند پایه آموزش و پرورش در برهه‌های مختلف زمانی مطرح شده اما عملاً با گذر دهه‌های متمادی این عرصه و تعامل، با محدودیت‌ها و دشواریهای بیشتری روبرو شده است. اگر چه ضروری است تا باب نقادی و نیز تلاش‌های فزون‌تر برای بازکردن درهای فرصت همکاری رشته با حوزه آموزش و پرورش به عنوان سرزمین مادری همواره گشوده باشد، اما به نظر می‌رسد رشته مطالعات برنامه درسی در ایران باید با توجه به شرایطی که با آن مواجه است، درصدد دستیابی به فرصت‌های جدید برای توسعه و بسط نظریه پردازی و نیز به نمایش درآوردن کارآیی و اثربخشی رشته در حل و فصل مسائل جامعه ملی و بین‌المللی باشد. به عبارت روش‌تر رشته باید درصدد کشف و دستیابی به آنچه که می‌توان زیست بوم‌های جدید برنامه درسی^۱ نامید، باشد، سرزمین‌ها و عرصه‌هایی که در آنها فرصت خلق و آزمودن نظریه‌ها و عمل برنامه درسی را بیشتر و بهتر به صاحب‌نظران و دانش‌آموختگان این رشته بدهد. بی‌شک دانش آموزان مهم‌ترین و محوری‌ترین گروه مخاطبان هستند که باید همواره مخاطب تلاش‌های برنامه درسی باشند اما یادگیرندگان و آنان که نیازمند دانش و عمل برنامه درسی هستند تنها در مدارس نیستند بلکه در جای جای جامعه، یادگیرندگانی یافت می‌شوند که نیازمند تدابیر و یافته‌های رشته مطالعات برنامه درسی هستند. برای مثال یادگیرندگان در سازمانهای تجاری، صنعتی، خدماتی، کشاورزی و... در مقام کارکنان، مدیران و مشاورانی که همواره نیازمند آموزش و یادگیری مداوم العمر هستند، بزرگسالانی که در محافل روستایی و شهری نیازمند یادگیری‌های متعدد حرفه‌ای و مهارت‌های زندگی هستند، دانش‌آموزانی که برای آماده شدن در رقابت‌های علمی نظیر کنکور، آزمون‌های ورودی و رتبه-محور نیازمند به حداکثر رسانیدن توانایی هایشان در زمانهای خارج از مدرسه هستند و غفلت صاحب‌نظران و دانش‌آموختگان این رشته باعث گرایش آنها به سمت سازمان‌های سودجو نظیر آن چه که در موسسات آماده سازی کنکور می‌بینیم، شده است، برنامه‌های درسی و دوره‌هایی که باعث توسعه اشتغال جوانان بیکار در قالب نظام فنی-حرفه‌ای و علمی-کاربردی می‌شود، زنان خانه دار و والدینی که نیازمند دریافت آموزش‌های تخصصی برای زیست در محیط پرچالش فعلی و فرزند پروری هستند و بطور کلی نظام آموزشی غیر رسمی و آموزش ضمنی همگی عرصه‌هایی هستند که نیازمند ورود صاحب‌نظران و کارشناسان و دانش‌آموختگان رشته مطالعات برنامه درسی هستند.

مقدمه: جهت گیری نظری نوبسترسازی: نوبسترسازی برنامه درسی، تکثرگرایی در زیست بوم های برنامه درسی	
دکتر کورش فتحی و اجارگاه.....	۱
موضوع مطالعات برنامه درسی چیست؟.....	۳
تبعات ناشی از انسداد مطالعات برنامه درسی در ایران.....	۵
۱. ضعف در نظریه پردازی و تولید فکر و اندیشه برنامه درسی.....	۵
۲. مقلدپروری.....	۵
۳. بهنگام نبودن عمل برنامه درسی در نهاد آموزش و پرورش.....	۶
۴. خیل فارغ التحصیلان یکبار در رشته مطالعات برنامه درسی.....	۷
۵. تربیت جنرالیت ها در حوزه برنامه درسی و فقدان تربیت حرفه ای جدی.....	۸
۶. زیر سؤال رفتن جایگاه مطالعات برنامه درسی در دانشگاه ها و جامعه.....	۹
۷. بدون پاسخ ماندن نیارهای خانواده ها و مدارس و ظهور سازمان های انگل.....	۹
رویکرد جایگزین برای انسداد فعلی کدام است؟.....	۱۱
مفهوم نوبسترسازی یا تکثر بسترها.....	۱۱
مفهوم نوبسترسازی و یا تکثر بسترها در رشته برنامه درسی.....	۱۲
مفهوم مهاجرت رشته ای.....	۱۳
موانع فرهنگ رشته ای.....	۱۴
موانع مرتبط با زبان فنی.....	۱۴
موانع زمینه ای.....	۱۵
موانع پذیرشی.....	۱۵
کدام بسترها؟ کدام قلمروها؟.....	۱۶
۱. برنامه درسی آموزش عالی.....	۱۶
۲. برنامه درسی محیط کار.....	۱۷